

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR.410.003.06.2022

Pani
Renata Wiszniewska
Dyrektor
Ośrodek Pomocy Społecznej
w Chrzanowie
ul. Jagiellońska 4
32-500 Chrzanów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/003/LKR – Wykorzystanie przez jednostki samorządu terytorialnego wybranych dotacji z budżetu państwa w 2022 r.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Chrzanowie, ul. Jagiellońska 4, 32-500 Chrzanów (OPS lub Ośrodek)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Renata Wiszniewska, Dyrektor OPS od 16 lutego 2017 r. (Dyrektor) (akta kontroli str. 2-8)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego. 2. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do 13 marca 2023 r. Badania kontrolne mogły dotyczyć również działań wcześniejszych, jeżeli miały one związek z zakresem przedmiotowym kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Marcin Hałat, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/173/2022 z 6 grudnia 2022 r. (akta kontroli str. 1, 957)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie przez OPS w Chrzanowie w 2022 r. dotacji celowych z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego i na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Środki pochodzące z dotacji, niezbędne do realizacji ww. zadań, były wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem oraz rozliczane prawidłowo i terminowo.

Poddane badaniu wnioski o wypłatę dodatku osłonowego były weryfikowane przez OPS pod kątem wymogów określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym³. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, dodatek osłonowy wypłacano w najbliższym możliwym terminie, z zachowaniem wymogów art. 2 ust. 8 uodo. Rozliczenia dotacji przedkładano Wojewodzie Małopolskiemu w terminach określonych w art. 4 ust. 3 uodo.

Stwierdzone nieprawidłowości, dotyczące w szczególności zwłoki w rozpatrywaniu wniosków o wypłatę dodatku osłonowego oraz niezawiadomieniu stron o niezalążeniu sprawy w terminie (w trzech spośród 40 badanych spraw), miały charakter formalny i nie wpłynęły na obniżenie oceny wykorzystania środków z dotacji na wypłatę dodatku osłonowego.

Kontrola 30 spraw dotyczących rozpatrywania wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego wykazała, że postępowania prowadzono prawidłowo, przestrzegając wymogów formalnych i kryteriów określonych w rozdziale 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁴ oraz w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego⁵. Świadczenia wypłacano w terminach i kwotach wskazanych w decyzjach o ich przyznaniu.

OPS terminowo sporządził i przekazał Burmistrzowi Miasta Chrzanowa sprawozdania Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami w 2022 r. Sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów sporządzono za poszczególne kwartały w terminach określonych w § 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁶.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 169, ze zm., dalej: *ustawa o dodatku osłonowym* lub *uodo*.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 1205, ze zm., dalej: *ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów*.

⁵ Dz. U. poz. 1467, dalej: *rozporządzenie w sprawie ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego*.

⁶ Dz. U. poz. 1812, dalej: *rozporządzenie w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego

Opis stanu faktycznego

OPS był jednostką organizacyjną Gminy Chrzanów działającą w formie jednostki budżetowej nieposiadającej osobowości prawnej, finansowaną ze środków własnych gminy i środków administracji rządowej na zadania zlecone. Bieżący nadzór nad działalnością OPS sprawował Burmistrz Miasta Chrzanowa (dalej: *Burmistrz*). Dyrektor Ośrodka posiadała udzielone przez Burmistrza upoważnienia dotyczące:

- prowadzenia postępowań i wydawania decyzji administracyjnych w jego imieniu w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego⁸,
- prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących dodatku osłonowego, a także wydawania w tych sprawach rozstrzygnięć, w tym decyzji, oraz przekazywania informacji, o której mowa w art. 2 ust. 12 uodo⁹.

(akta kontroli str. 2-4)

Zadanie wypłat dodatku osłonowego realizowane było w OPS w Dziale Świadczeń Rodzinnych w Zespole ds. dodatków mieszkaniowych i pomocy materialnej o charakterze socjalnym.

(akta kontroli str. 80-99)

1.1. Liczba wniosków o wypłatę dodatku osłonowego złożonych do OPS w 2022 r. wyniosła:

- 1) 3221 w związku z art. 2 ust. 5 uodo, z tego:
  - a) 1432 do 31 stycznia,
  - b) 1787 w okresie od 1 lutego do 31 października,
  - c) dwa po 31 października;
- 2) 959 w związku z art. 2 ust. 6 uodo, z tego:
  - a) 324 do 31 stycznia,
  - b) 635 w okresie od 1 lutego do 31 października,
  - c) po 31 października nie złożono żadnego wniosku.

(akta kontroli str. 271-272)

1.2. Liczba wniosków, na podstawie których dokonano wypłaty dodatku osłonowego w 2022 r., wyniosła:

- 1) 2780 w związku z art. 2 ust. 5 uodo, z tego:
  - a) 1105 – wypłata do 31 marca, wszystkie jako I rata dodatku,
  - b) 1675 – wypłata w okresie od 1 kwietnia do 2 grudnia, w tym 1105 stanowiło II ratę dodatku;
- 2) 876 w związku z art. 2 ust. 6 uodo, z tego:
  - a) 248 – wypłata do 31 marca, wszystkie jako I rata dodatku,
  - b) 628 – wypłata w okresie od 1 kwietnia do 2 grudnia, w tym 248 stanowiło II ratę dodatku.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Upoważnienie z 16 lutego 2017 r.

⁹ Upoważnienie z 4 stycznia 2022 r.

Łącznie w 2022 r. na podstawie art. 2 ust. 5 i 6 uodo złożono 4180 wniosków, na podstawie których wypłacono dodatek osłonowy dla 3656 gospodarstw domowych.

(akta kontroli str. 271-272, 687)

1.3. W 2022 r. OPS rozpatrzył odmownie 410 wniosków o przyznanie dodatku osłonowego. Liczba wniosków pozostawionych bez rozpatrzenia wyniosła 112.

(akta kontroli str.-271-272, 685)

1.4. Liczba osób, które złożyły więcej niż jeden wniosek o przyznanie dodatku osłonowego, wyniosła 128, a łącznie wniosków z tego tytułu było 259, z czego w czterech przypadkach ta sama osoba złożyła trzy wnioski, a pozostałe osoby po dwa wnioski. Wnioski złożone ponownie przez te same osoby rozpatrywane były w sposób odmowny.

(akta kontroli str. 186, 273-278, 684)

Najczęściej występującymi przyczynami w zakresie odmów/nierozpatrzenia wniosków o przyznanie dodatku osłonowego były:

- przekroczenie kryterium dochodowego – 282 sprawy (odmowa przyznania),
- złożenie wniosku co najmniej raz przez tę samą osobę – 128 spraw (odmowa wszczęcia),
- niezuzpełnienie braków po wezwaniu strony – 110 spraw (pozostawienie bez rozpatrzenia),
- złożenie wniosku po terminie – dwie sprawy (pozostawione bez rozpatrzenia).

(akta kontroli str. 271-272, 379-380, 684-685)

Badaniu poddano 40 spraw skutkujących wypłaceniem dodatku (po 10 z każdego kwartału) oraz 10 wniosków, na podstawie których wydano decyzję odmowną (siedem przypadków) albo wniosek pozostawiono bez rozpoznania / odmówiono wszczęcia postępowania (trzy przypadki).

Badanie 40 spraw skutkujących wypłaceniem dodatku wykazało, że:

- wnioski złożone zostały pomiędzy 17 stycznia a 28 października 2022 r.;
- 29 spraw dotyczyło wypłaty dodatku w wymiarze kwoty podstawowej (na podstawie art. 2 ust. 5 uodo), a 11 w podwyższonej wysokości (na podstawie art. 2 ust. 6 tej ustawy);
- informację o przyznaniu dodatku wydawano w terminach od 13 dni do 73 dni od złożenia wniosku; w 37 przypadkach wniosek rozpatrzono w okresie do dwóch miesięcy, a w trzech przypadkach przekroczono ten termin, naruszając art. 35 § 1 i 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁰. Szerzej opisano tę kwestię w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- we wszystkich przypadkach przygotowano do odbioru osobistego pisemną informację o przyznaniu dodatku osłonowego, a w 19 przypadkach dodatkowo wysłano informację na wskazany we wniosku adres e-mail;
- w 37 przypadkach wniosek był kompletny, a w trzech przypadkach wniosek wymagał uzupełnienia, co zrealizowano;
- we wszystkich przypadkach weryfikowano wniosek pod kątem kryterium dochodowego oraz liczby zadeklarowanych we wniosku osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego;
- wszystkie 11 wniosków, które zostały złożone w związku z art. 2 ust. 6 uodo, zostały zweryfikowane pod kątem złożenia deklaracji do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB);

¹⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, ze zm.; dalej: *Kpa*.

- we wszystkich wnioskach OPS dokumentował fakt przeprowadzenia weryfikacji dotyczącej kryterium dochodowego przypadającego na członka gospodarstwa domowego oraz liczby osób w tym gospodarstwie w oparciu o system informatyczny użytkowany w OPS oraz bazy PESEL, jak i platformę Emp@tia; system dziedziny posiadał funkcję automatycznego blokowania możliwości udzielenia dodatku osłonowego osobom, które wcześniej zostały zadeklarowane w innym gospodarstwie domowym (wchodziły w jego skład);
- w każdej informacji o przyznaniu dodatku osłonowego wskazywano wysokość przyznanej kwoty, nie określano jednakże dokładnej podstawy prawnej przyznanego świadczenia, tj. art. 2 ust. 5 lub art. 2 ust. 6 uodo, co opisano szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w pięciu przypadkach (wnioski złożone w styczniu 2022 r.) dokonano wypłaty w dwóch ratach, z czego I raty do 30 marca, a II raty do 9 maja 2022 r.;
- wszystkie wnioski pozytywnie rozpatrzone skutkowały wypłatą dodatku osłonowego w terminie określonym w art. 2 ust. 8 uodo; nie stwierdzono wypłaty dodatku później niż 2 grudnia 2022 r.;
- we wszystkich przypadkach dokonano wypłaty pełnej kwoty świadczenia, zgodnej z informacją o przyznaniu dodatku.

Badanie 10 wniosków, na podstawie których wydano decyzję odmowną albo pozostawiono bez rozpatrzenia z uwagi na wymóg ustawy, wykazało że:

- w trzech przypadkach wnioski pozostawiono bez merytorycznego rozpatrzenia z uwagi na złożenie kolejny raz wniosku przez tę samą osobę, której wcześniej przyznano już dodatek. Wnioski rozpatrzone bez zbędnej zwłoki¹¹, a wnioskodawców poinformowano o nierozpatrywaniu wniosków;
- w pozostałych siedmiu przypadkach OPS wydał decyzję odmowną z uwagi na niespełnienie wymogów ustawowych; i tak:
  - w jednym przypadku dla jednego gospodarstwa domowego wieloosobowego¹² wniosek złożyła więcej niż jedna osoba,
  - w sześciu przypadkach stwierdzono przekroczenie limitu dochodowego określonego w art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2 uodo¹³,
- wszystkie wnioski skutkujące wydaniem decyzji o odmowie przyznania dodatku rozpatrzone bez zbędnej zwłoki (terminy wynosiły od 16 do 49 dni)¹⁴.

(akta kontroli str. 475-641, 684, 697-698)

1.5. W 2022 r. OPS otrzymał od Wojewody Małopolskiego dotację na dodatek osłonowy w łącznej kwocie 2 208 145,37 zł. W grudniu 2022 r. zwrócono na konto Wojewody Małopolskiego łączną kwotę 59 654,60 zł. Wykonanie wydatków (wraz z kosztami obsługi wypłaty świadczeń) wyniosło łącznie 2 148 490,77 zł.

(akta kontroli str. 208, 344, 354, 373-377)

OPS składał do Wojewody Małopolskiego wnioski o przyznanie dotacji co kwartał, w terminie do 15. dnia miesiąca poprzedzającego dany kwartał. Wniosek na I kwartał opiewał na kwotę 559 693,88 zł, na II kwartał – 881 234, 24 zł, na III kwartał – 535 049,16 zł, a na IV kwartał – 534 418,51 zł, co łącznie dało 2 510 395,79 zł.

¹¹ Terminy rozpatrzenia tych wniosków wynosiły od 22 do 49 dni.

¹² Sprawa nr NIK/B/04/3935.

¹³ Sprawy nr: NIK/B/05/3892, NIK/B/06/4131, NIK/B/07/1395, NIK/B/08/1117, NIK/B/09/1572, NIK/B/10/3830.

¹⁴ Wyłączono czas na zapoznanie się przez wnioskodawcę z aktami sprawy, możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłaszania żądań.

OPS składał jednocześnie miesięczne zapotrzebowania na środki na wypłatę dodatku osłonowego.

(akta kontroli str. 196, 294-303, 344, 373, 376-377)

Zapotrzebowania na środki w zakresie wypłat dodatku osłonowego były zgłaszane tylko w systemie informatycznym CAS, zgodnie z terminem wyznaczonym przez Małopolski Urząd Wojewódzki.

(akta kontroli str. 309-310)

1.6. Kwota wydatkowana na realizację zadania wypłaty dodatku osłonowego wyniosła w 2022 r. 2 148 490,77 zł, z tego 2 106 363,50 zł na wypłatę świadczeń, a 42 127,27 zł (2% kwoty wypłaconych dotacji) na koszty obsługi.

(akta kontroli str. 209-216, 354-357, 686-687)

1.7. OPS wypłacił należne świadczenia w terminach ustawowych i bez zbędnej zwłoki. Badanie terminowości wypłat, przeprowadzone na próbie 60 spraw (40 spraw opisanych powyżej oraz 20 dotyczących wniosków złożonych w październiku 2022 r.) wykazało, że świadczenia na podstawie wniosków złożonych do 31 stycznia 2022 r. wypłacono do 31 marca 2022 r. (I rata), a na podstawie wniosków złożonych od 1 lutego do 31 października 2022 r. wypłacano niezwłocznie, nie później niż do 2 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 304-305)

1.8. OPS w terminach określonych w art. 4 ust. 3 ustawy o dodatku osłonowym przedłożył Wojewodzie Małopolskiemu rozliczenia dotacji na wypłatę dodatku osłonowego za I, II, III kwartał 2022 r. oraz rozliczenie całoroczne za 2022 r., sporządzone narastająco od 1 stycznia do końca IV kwartału 2022 r.

(akta kontroli str. 136-140, 279, 686-687)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku trzech spośród spraw 40 badanych OPS przekroczył dwumiesięczny termin załatwiania sprawy, a o niezakończonym w terminie w sprawie nie zawiadomiono wnioskodawcy, czym naruszono art. 35 § 1 i 3 oraz art. 36 Kpa. Dotyczyło to następujących spraw:
  - a) w sprawie nr NIK/A/10/II/2065 termin przekroczone o pięć dni – wniosek został złożony 21 lutego, a informację wydano 27 kwietnia 2022 r. (tj. po 65 dniach),
  - b) w sprawie nr NIK/A/09/II/2389 termin przekroczone o osiem dni – wniosek został złożony 31 marca, a informację wydano 7 czerwca 2022 r. (tj. po 68 dniach),
  - c) w sprawie nr NIK/A/16/II/2848 termin przekroczone o 13 dni – wniosek został złożony 2 czerwca, a informację wydano 24 sierpnia 2022 r. (tj. po 73 dniach)¹⁵.

Dyrektor wyjaśniła, że OPS przyjął interpretację przepisów polegającą na tym, iż wskazane wnioski o przyznanie dodatku osłonowego mogły być rozpatrzone nie później niż wynika to z art. 2 ust. 8 ustawy o dodatku osłonowym (czyli do 31 marca 2022 r. oraz do 2 grudnia 2022 r.).

(akta kontroli str. 371-372, 379-380, 500-505, 521-523)

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień NIK wskazuje, że zgodnie z art. 3 uodo wypłata dodatku osłonowego jest zadaniem z zakresu administracji rządowej, a przepisy ustawy o dodatku osłonowym nie wyłączają stosowania Kpa. Ponadto w poradniku dla samorządów dotyczącym wypłaty dodatku osłonowego,

¹⁵ Wyłączono niezależny od stron czas 10 dni pozyskiwania informacji przez OPS w podmiotach zewnętrznych.

opublikowanym na stronie internetowej Ministerstwa Klimatu i Środowiska¹⁶, wprost wskazano, że *do spraw związanych z dodatkiem osłonowym mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (Kpa)*.

2. W zbadanych 40 sprawach, w których świadczenie wypłacono, w informacjach o przyznaniu dodatku osłonowego nie wskazywano dokładnej podstawy prawnej przyznanego świadczenia, tj. art. 2 ust. 5 albo art. 2 ust. 6 uodo. W ten sposób naruszono to art. 11 Kpa, zgodnie z którym organy administracji publicznej powinny wyjaśniać stronom zasadność przesłanek, którymi kierują się przy załatwieniu sprawy.

Określona w art. 11 Kpa zasada przekonywania polega na informowaniu stron postępowania o stanie prawnym oraz o wszystkich okolicznościach mających znaczenie dla sprawy; wiąże się z zasadą prowadzenia postępowania w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej.

Tymczasem z treści informacji o przyznaniu dodatku osłonowego, w tym w szczególności z kwoty przyznanego świadczenia, nie zawsze wynikało, czy dodatek osłony został wnioskodawcy przyznany w kwocie podstawowej (na podstawie art. 2 ust. 5 uodo) czy podwyższonej (na podstawie art. 2 ust. 6 uodo). Było to spowodowane działaniem tzw. mechanizmu *złotówka za złotówkę*, określonego w art. 2 ust. 1 pkt 2 uodo.

Dyrektor wskazała, że OPS (Dział Świadczeń Rodzinnych) przyjął zasadę sporządzania informacji o przyznaniu dodatku osłonowego, zgodnie z którą dane dotyczące faktu, czy świadczenie przyznano w wysokości podstawowej czy podwyższonej, wynikały wprost z przyznanej kwoty dodatku oraz zawartego w informacjach pisemnych o przyznaniu tego dodatku obszernego pouczenia. Wobec powyższego – podkreśliła Dyrektor – w informacja pisemnych nie przytaczano tych samych przepisów, które zawierało pouczenie, w innych „sekcjach” pisma.

(akta kontroli str. 371-372, 379-380, 476-595, 623-641)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie wypłat dodatku osłonowego w 2022 r. Stwierdzone nieprawidłowości miały charakter formalny i nie wpłynęły na prawidłowość wykorzystania środków dotacji.

¹⁶ <https://www.gov.pl/web/klimat/poradnik-dla-samorzadow> [dostęp: 14 lutego 2023 r.].

2. Wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu faktycznego

2.1. Dotacja celowa z budżetu państwa na realizację zadań z funduszu alimentacyjnego

Zadanie realizacji świadczeń z funduszu alimentacyjnego wykonywane było w OPS w Dziale Świadczeń Rodzinnych w Zespole ds. świadczeń rodzinnych, wychowawczych i funduszu alimentacyjnego.

(akta kontroli str. 80-99)

2.1.1. Łączna kwota otrzymanych dotacji w rozdziale 85502 § 2010 klasyfikacji budżetowej¹⁷ wyniosła w 2022 r. 14 753 888,52 zł, a w 2021 r. 14 331 989,91 zł.

Wykorzystanie tych dotacji wyniosło:

- w 2022 r. 14 748 578,57 zł (99,9%), w tym na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego 1 656 841,83 zł,
- w 2021 r. 14 325 082,56 zł (99,9%), w tym na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego 1 780 562,85 zł.

(akta kontroli str. 189-190, 309-310, 317-318, 352-353)

Różnica między dotacją otrzymaną w 2021 a 2022 r. wyniosła 421 898,61 zł (wzrost), a różnica między wykorzystaniem środków w 2021 a 2022 r. wyniosła 123 721,02 zł (spadek).

Dyrektor wyjaśniła, że wzrost wysokości ogólnej kwoty dotacji wynikał z waloryzacji wysokości świadczenia pielęgnacyjnego oraz większej liczby wniosków o przyznanie świadczeń rodzinnych. Spadek wysokości dotacji wykorzystanej na świadczenia alimentacyjne wynikał z mniejszej liczby osób uprawnionych do otrzymania tych świadczeń. Było to związane – jak podkreśliła Dyrektor – m.in. z brakiem podniesienia wysokości kryterium dochodowego dla osób uprawnionych do otrzymania świadczenia z funduszu alimentacyjnego przy jednoczesnym wzroście wysokości płacy minimalnej (w konsekwencji mniej osób spełniało kryterium dochodowe).

(akta kontroli str. 379-380)

Dyrektor wyjaśniła, że nie ma wyodrębnionego zapotrzebowania tylko na świadczenie z funduszu alimentacyjnego ani oddzielnie przesłanej dotacji na ten cel. Kwoty te były wykazywane w rozdziale 85502 § 2010, w którym ujmowane są świadczenia rodzinne wraz z dodatkami oraz świadczenie z funduszu alimentacyjnego wraz z kosztami obsługi zadania.

(akta kontroli str. 269)

W 2022 r. na świadczenia z funduszu alimentacyjnego wydatkowano 1 656 841,83 zł, natomiast koszty obsługi sfinansowane z dotacji wyniosły 55 437,70 zł, tj. stanowiły 3,34% kwoty wydatkowanej dotacji.

W 2022 r. otrzymano w rozdziale 85502 obejmującym świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny, zasiłek dla opiekuna, świadczenie Za życiem¹⁸, dotację w wysokości 14 753 888,52 zł. Dotacja bez wypłaconego świadczenia rodzicielskiego z kosztami obsługi w wysokości 734 246,10 zł (zgodnie z art. 33 ust. 2 pkt 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych) wyniosła 14 019 642,42 zł. Łączne przysługujące koszty

¹⁷ Rozdział 85502 – Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego; § 2010 – Dotacja celowa przekazana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym) ustawami.

¹⁸ Od których liczone jest 3% na koszty obsługi, które wynieść mogły maksymalnie 420 589,27 zł (bez wypłaconego świadczenia rodzicielskiego z kosztami obsługi 734 246,10 zł).

obsługi wynosić mogły maksymalnie 3% otrzymanej dotacji¹⁹, tj. 421 639,27 zł, a po wydatkach (koszty obsługi pobrane) wyniosły łącznie 420 579, 22 zł (2,99%).

(akta kontroli str. 309-310, 317-318, 352-353, 381, 934, 939)

Główna Księgowa OPS wyjaśniła, że przekroczenie kosztów obsługi samego świadczenia z funduszu alimentacyjnego nie było kwestionowane podczas rozliczania i analiz dotacji za 2021 oraz 2022 r. przesyłanych do Wojewody Małopolskiego, gdyż mimo, iż w tych rozliczeniach wykazuje się odrębnie koszty obsługi od świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekuna, świadczenia rodzicielskiego, to jednak uznaje się całość otrzymanej dotacji w rozdziale 85502 z wyłączeniem świadczenia rodzicielskiego, co do którego obowiązują inne zasady w zakresie kosztów obsługi.

Dodała m.in., że:

- dotacja otrzymana w tym rozdziale jak i plan w tym rozdziale nigdzie nie były wyodrębnione na poszczególne świadczenia, co wynika z przedłożonych dokumentów,
- „obejmowała wydatki na świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekuna, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, świadczenie rodzicielskie, wraz z przysługującymi kosztami obsługi”,
- w przedłożonym kontrolerowi NIK piśmie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego z 24 stycznia 2008 r. wynika, że 3% nalicza się od przekazanej transzy dotacji, a w kwocie tej zawarte są wówczas finansowane koszty obsługi zaliczki alimentacyjnej,
- w skali roku wydatki na obsługę nie mogą przekroczyć ustawowych 3% na obsługę tych zadań i w 2021 roku oraz 2022 r. nie przekroczone łącznych kosztów obsługi od realizowanego zadania w rozdziale 85502,
- to, że poszczególne koszty, tj. od funduszu alimentacyjnego były przekroczone, wynikało z przyjętej metodologii księgowania,
- koszty obsługi od świadczeń rodzinnych były mniejsze niż 3% kosztem wyższych od świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- podczas kontroli w 2021 r. przeprowadzonej przez Małopolski Urząd Wojewódzki w nie zgłoszono zastrzeżeń w tym zakresie.

(akta kontroli str. 381, 798-802, 934-954)

OPS otrzymywał środki na świadczenia rodzinne i alimentacyjne zgodnie z zapotrzebowaniem złożonym do Wojewody Małopolskiego, a terminy wpływu środków umożliwiały terminową realizację zadań z funduszu alimentacyjnego.

(akta kontroli str. 345-346)

Sporządzanie zapotrzebowań środków na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego odbywało się w terminach wskazanych przez Wojewodę na formularzu do wypełnienia w Centralnej Aplikacji Statystycznej. Środki na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego zamawiane były wraz ze środkami na świadczenia rodzinne, składki na ubezpieczenia społeczne oraz pokrycie kosztów obsługi, bez rozbicia na poszczególne pozycje.

Kierownik Działu Świadczeń Rodzinnych (*Kierownik*) wskazał, że zapotrzebowanie na kolejny miesiąc było szacowane głównie na podstawie ilości wypłaconych świadczeń w bieżącym miesiącu. Na potrzeby oszacowania sporządzane były robocze notatki z wyliczeniem niezbędnych kwot w rozbiciu na środki na wypłatę

---

¹⁹ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 390); na świadczenia rodzinne, o których mowa w art. 2 pkt 1, 2 i 4 oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego

świadczeń, w tym z funduszu alimentacyjnego. Wskazał, że w latach 2021-2022 osoby sporządzające zapotrzebowania nie dołączały notatek do wszystkich zapotrzebowań, ale z wybiórczo dołączonych notatek wynika, iż kwota miesięcznego zapotrzebowania środków na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego wynosiła w 2021 r. ok. 155 tys. zł, a w 2022 r. ok. 140 tys. zł.

Kierownik wyjaśnił również, że można zamawiać brakujące środki na wypłatę świadczeń, jeżeli niewystarczająco oszacowano potrzeby w ramach zapotrzebowania przekazanego do 25. dnia miesiąca poprzedniego. Dzieje się to zwykle około 7. dnia miesiąca, na który zamawiane były środki finansowe, a następnie około 15. Na etapie przekazywania drugiego miesięcznego zapotrzebowania potrzeby OPS weryfikowane były w oparciu o robocze listy wypłat, które na tym etapie były już sporządzone w systemie dziedziny. Na podstawie zamieszczonych w systemie roboczych list wypłat ustalana jest wówczas właściwa kwota zapotrzebowania.

(akta kontroli str. 378)

2.1.2. Łączne koszty obsługi realizacji zadania przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego wyniosły:

- a) w 2021 r: 245 886,23 zł, z tego 72 112,93 zł (29,33%) pokryto z dotacji budżetu państwa, a 173 773,30 zł z dochodów własnych,
- b) w 2022 r. 204 361,66 zł, z tego 55 437,70 zł (27,13%) pokryto z dotacji budżetu państwa, a 148 923,96 zł z dochodów własnych.

Dyrektor wyjaśniła, że ww. koszty były uzależnione od liczby zatrudnionych pracowników działu świadczeń rodzinnych. W 2021 r. były to cztery osoby, a w 2022 r. trzy osoby. W związku z powyższym, łączne koszty obsługi spadły w 2022 r.

(akta kontroli str. 379-380)

2.1.3. Za 2022 r. dokonano zwrotu dotacji w rozdziale 85502 § 2010 klasyfikacji budżetowej na kwotę 5 309,95 zł. Środki te zostały zwrócone do Urzędu Miejskiego w Chrzanowie na 31 grudnia 2022 r. Dyrektor wyjaśniła, że niewykorzystana dotacja wynikała ze zgonów wnioskodawców, niepobrania świadczeń z kasy banku, uchylenia prawa do przyznanych świadczeń czy też zmiany zamieszkania wnioskodawcy.

(akta kontroli str. 189-190, 309-313)

2.1.4. Sprawozdania Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za cztery kwartały 2022 r. zostały przekazane z OPS do Urzędu Miejskiego w Chrzanowie w terminach określonych w załączniku nr 41 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 11 stycznia 2022 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²⁰.

(akta kontroli str. 113-123, 306-308)

2.2. Prawdliwość realizacji zadań z funduszu alimentacyjnego

2.2.1. Ośrodek sporządził w 2022 r. kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i przekazał je Wojewodzie Małopolskiemu w terminach określonych w §2 rozporządzenia w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych.

(akta kontroli str. 141-176, 280-293)

2.2.2. OPS nie prowadził analiz dotyczących efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków z funduszu alimentacyjnego.

---

²⁰ Dz. U. poz. 144, ze zm.

Dyrektor wyjaśniła, że organ nie ma obowiązku – wynikającego z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, jak również innych przepisów – prowadzenia tego typu analiz.

(akta kontroli str. 177-180)

Od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. do OPS wpłynęły 294 wnioski o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w konsekwencji których:

- wydano 264 decyzje przyznające świadczenia;
- wydano 11 decyzji o odmowie przyznania świadczeń: 10 w związku z przekroczeniem kryterium dochodowego, a jedną w związku z brakiem wszczętej egzekucji;
- 13 wniosków pozostawiono bez rozpatrzenia: 11 z powodu niezgłoszenia się wnioskodawcy na wezwanie OPS, a dwa z powodu umorzenia postępowania na prośbę strony;
- w jednym przypadku odmówiono wszczęcia postępowania z powodu przyznanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wcześniejszą decyzją;
- pięć wniosków było w trakcie rozpatrywania.

(akta kontroli str. 181)

W wyniku przeprowadzonego badania próby 30 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego złożonych w 2022 r. i zakończonych decyzją pozytywną stwierdzono, że wnioski te spełniały wymogi formalne oraz kryteria określone w rozdziale 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz w rozporządzeniu w sprawie ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego, m.in. zawierały:

- a) dane dotyczące członków rodziny;
- b) oświadczenia wnioskodawcy o przekazaniu organowi prowadzącemu postępowanie egzekucyjne wszelkich znanych mu informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania przeciwko dłużnikowi alimentacyjnemu;
- c) zaświadczenia lub oświadczenia dokumentujące wysokość określonych dochodów;
- d) zaświadczenia organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne albo oświadczenie stwierdzające bezskuteczność egzekucji;
- e) oświadczenia wnioskodawców o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji.

Oświadczenia osoby składającej wniosek złożone zostały pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

W skontrolowanych sprawach w stosunku do poszczególnych dorosłych członków rodziny organ samodzielnie weryfikował i uzyskiwał od właściwych podmiotów i z rejestrów publicznych dane i informacje niezbędne do ustalenia prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Wysokość przyznanych środków była adekwatna do kwot określonych przepisami w zakresie świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Wypłaty świadczeń odbywały się terminowo i w kwotach określonych w decyzji.

(akta kontroli str. 385-475, 642-682)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na realizację świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2022 r.

IV. Uwagi i wnioski

- Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
- Wnioski W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:
1. Załatwianie spraw administracyjnych w terminach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego.
  2. Zawiadamianie stron o niezakończonym w terminie, stosownie do wymogów art. 36 Kodeksu postępowania administracyjnego.
  3. Informowanie stron postępowania administracyjnego o wszystkich okolicznościach mających znaczenie dla sprawy, w tym o podstawie prawnej rozstrzygnięcia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków,   marca 2023 r.

Kontroler
Marcin Hałat
starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis